

Asia

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi EU:n terveysalan toimintaohjelman perustamiseksi kaudeksi 2021-2027 ja asetuksen (EU) No 282/2014 kumoamiseksi (EU4Health), U-jatkokirje

Kokous

U/E/UTP-tunnus

U 26/2020 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Puheenjohtajamaa on antanut Terveysohjelmaa koskevan uuden kompromissiehdotuksen 2.10.2020. Sitä edelsi kesätauon aikana valmisteltu kompromissiehdotus, joka esiteltiin 17.9.2020 kansanterveystyöryhmässä. Puheenjohtaja valmisteli jäsenmaiden kommenttien pohjalta uuden kompromissiehdotuksen. EU4Health-asetusta käsiteltiin 7.10.2020 neuvoston epävirallisessa kansanterveystyöryhmän videokokouksessa, jossa puheenjohtajamaa pyrkii viimeiseen työryhmäkäsittelyyn ja trilogimandaatin hakemiseen Coreperista 21.10.2020.

Komissio antoi 28.5.2020 alkuperäisen ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston ja asetukseksi uudeksi terveysalan toimintaohjelmaksi ”EU4Health” vuosille 2021-2027. COM(2020) 175 final). Ehdotuksella kumotaan aiempi asetus (EU) 282/2014 koskien terveysalan kolmatta toimintaohjelmaa (vuosiksi 2014-2020).

Komission ehdotus liittyi 27.5.2020 annettuun muutettuun rahoituskehys ehdotukseen ja COVID-19 -elpymispakettiin. Edellä mainituista ehdotuksista on annettu U-kirjeet eduskunnalle.

Alkuperäinen komission ehdotus sai jäsenmailta hyvin positiivisen vastaanoton. Jäsenmaat tukivat kesän neuvotteluissa laajasti itsenäistä, budjetiltaan vahvistettua terveysohjelmaa, jota pidettiin koronapandemian opetusten valossa tervetulleena ja perusteltuna. Jäsenmaiden vaikutusmahdollisuuksia ohjelman toimeenpanossa ei kuitenkaan pidetty riittävänä komission ehdotuksessa, vaan peräänkuulutettiin komitologiamenettelyn käytön laajentamista.

Eurooppa-neuvoston saavutettua heinäkuussa 2020 sovun monivuotisesta rahoituskehyksestä vuosiksi 2021-2027 on puheenjohtajavaltio aloittanut MFF-liitännäisten sektoriehdotusten viimeistelyn heinäkuun Eurooppa-neuvoston päätelmien pohjalta.

Ohjelman tavoitteiden ja heinäkuun Eurooppa-neuvoston päätelmien linjausten yhteensovittaminen on noussut merkittäväksi kysymykseksi neuvoston kannan viimeistelyssä. Jäsenmailla on ollut jossain määrin eriäviä näkemyksiä siitä, mitä toimia ohjelmasta tulisi mukauttaa ja tulisiko siihen lisätä uusia, yksityiskohtaisempia painopisteitä. Puheenjohtajamaan viimeisin kompromissiehdotus tarkoittaa, että ohjelma muotoutuu vahvasti kriisipainotteisen ohjelman sijaan enemmän aikaisempien EU-terveysohjelmien kaltaiseksi.

Suomen kanta

U-kirjelmässä U 26/2020 vp esitettyjä Suomen kantoja täydennetään ja täsmennetään seuraavasti;

Suomi hyväksyy puheenjohtajan ehdotuksen EU4Health- terveysohjelman rahoituksesta Eurooppa-neuvoston heinäkuisten päätelmien mukaisesti.

Suomi pitää EU4Health- terveysohjelmaehdotuksen terveysturvallisuuteen, kriisivarautumiseen ja kansanterveyden edistämisen ja haittojen ennaltaehkäisyyn liittyviä painotuksia kannatettavina. Suomi pitää tärkeänä, että ohjelmassa niiden välinen tasapaino säilyy koko ohjelmakauden aikana.

Suomi pitää tärkeänä kehittää EU:n varautumista ja vastaamista laajamittaisiin terveysuhkiin ja tukea jäsenvaltioita tässä työssä kansalliset toimivallat huomioon ottaen.

Suomi kannattaa komitologian vahvaa asemaa ja sille ehdotettuja tehtäviä. On tärkeää, että ohjelmakomitealla on ehdotuksessa annettu ohjelman sisältöön ja toteutukseen liittyvää päätösvaltaa. Suomi kannattaa myös uuden ohjauskomitean perustamista, ja sille annettuja mahdollisuuksia strategiseen vaikuttamiseen. Suomi pitää hyödyllisenä synergoiden varmistamisen osoittamista EU4Health-ohjauskomitealle.

Suomi pitää hyvänä, että kompromissiehdotus ottaa huomioon tai on vahvistanut kirjauksina Suomelle tärkeitä prioriteetteja kuten mielenterveys ja digitalisaatio, sekä eriarvoisuuden kaventaminen (terveyserojen vähentäminen) sekä terveysvaikutusten arviointi. Suomi pitää tärkeänä toimia, joiden tavoitteena on parantaa lääkkeiden, lääkinnällisten laitteiden ja kriisiin liittyvien tuotteiden saatavuutta, saavutettavuutta ja kohtuuhintaisuutta.

Pääasiallinen sisältö

Tässä U-jatkokirjelmässä käsitellään puheenjohtajamaan valmistelemaa uutta kompromissiehdotusta EU4Health uudeksi terveysohjelmaksi suhteessa muutoksiin alkuperäiseen komission ehdotukseen.

Heinäkuun Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaisesti terveysohjelma ei enää saisi lisätukea elvytysvälineestä, vaan sen rahoitus tulisi yksinomaan monivuotisesta rahoituskehyksestä. Heinäkuun EUCO:ssa saavutetun sovun mukaisesti kompromissiehdotuksessa esitetty määräraha ohjelman toteuttamiseen aikavälillä 1.1.2021-31.12.2027 olisi noin 1.670 miljardia euroa vuoden 2018 hinnoin ja se rahoitettaisiin kokonaisuudessaan EU:n monivuotisesta rahoituskehyksestä.

Ohjelman on tarkoitus keskittyä aiempaa vahvemmin kehittämään EU:n varautumista ja vastaamista laajamittaisiin terveysuhkiin ja tukemaan jäsenvaltioita tässä työssä. Kompromissiehdotus sisältää mahdollisuuden panostaa kriisivastetta ja -varautumista myös olennaisesti alkuperäistä pienemmällä budjetilla. Kuitenkin esimerkiksi kriisispesifisten tuotteiden varastointia koskevat ehdotukset on poistettu. Ehdotus ei ole kansallisen toimivallan kannalta ongelmallinen.

Ohjelman yleisiä tavoitteita olisivat ihmisten suojaaminen vakavilta rajat ylittäviltä terveysuhkilta, lääkkeiden, lääkinnällisten laitteiden ja muiden kriisitilanteissa merkityksellisten tuotteiden saatavuuden turvaaminen unionissa sekä terveydenhuoltojärjestelmien ja terveydenhuollon työvoiman vahvistaminen. Ohjelmaan sisältyy myös perinteisempi osio, johon kuuluu varautuminen pitkän aikavälin terveyshaasteisiin, kuten väestön ikääntymiseen, väestöryhmien välisiin terveyseroihin, palveluihin pääsyyn, ns. tarttumattomien tautien kasvavaan taakkaan sekä ympäristön terveysriskeihin.

Hallinnointi

Asetuksen 16 artiklassa perustetaan uusi EU4Health-ohjauskomitea, jonka jäseniä ovat komissio ja jäsenmaat. Komissiolle asetetaan velvollisuus konsultoida ohjauskomiteaa ohjelman vuosittaisten työohjelmien valmistelusta. Lisäksi komission tulee joka vuosi kuulla ohjauskomiteaa ohjelman ja sen täytäntöönpanon painopisteistä vähintään 6 kuukautta ennen työohjelman luonnoksen esittelemistä ohjelmakomitealle.

Ohjauskomitean velvollisuutena on pyrkiä varmistamaan yhdenmukaisuus ja täydentävyys ohjelman ja unionin muiden politiikkojen, välineiden ja toimien välillä, seurata ohjelman täytäntöönpanoa ja tehdä sitä koskevia tarpeelliseksi katsomiaan ehdotuksia sekä hyväksyä työjärjestyksensä mukaan lukien säännökset säännöllisten kokousten ja avoimen näkemysten vaihdon varmistamiseksi.

Ehdotuksen 23 artiklaan sisältyvän EU4Health-ohjelmakomitean tehtävä on avustaa komissiota osana komitologiamenettelyä. Ohjelmakomitea antaa lausuntonsa komission luonnoksista ohjelman toimeenpanoa koskeviksi täytäntöönpanosäädöksiksi.

Komissio hyväksyy täytäntöönpanosäädöksillä vuotuiset työohjelmat, jotka sisältävät niitä toteutettavat toimet, mukaan lukien ohjeellinen varojen jakaminen kullekin toiminnalle. Komissio hyväksyy täytäntöönpanosäädöksillä myös muun muassa päätökset sellaisten tukikelpoisten toimien hyväksymisestä, joiden kustannukset ovat vähintään 20 000 000 euroa.

Rahoitus

Artiklat 8 ja 9 käsittelevät ohjelman rahoitusta. Rahoitusta kohdennetaan vuosittaisten työohjelmien kautta erityisesti avustusten, palkintojen sekä hankintojen tukemisen muodossa.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 168 (5) artikla, jonka mukaan Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat säätää tavallista lainsäätämismenettelyä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan myös edistämistoimista, joiden tarkoituksena on ihmisten terveyden suojeleminen ja

parantaminen ja erityisesti rajat ylittävien laajalle levinneiden vaarallisten sairauksien torjunta, toimenpiteistä, jotka koskevat vakavien rajat ylittävien terveysuhkien seurantaa, niistä hälyttämistä ja niiden torjuntaa, sekä toimenpiteistä, joiden välittömänä tarkoituksena on kansanterveyden suojeleminen ehkäisemällä tupakointia ja alkoholin väärinkäyttöä. Nämä toimenpiteet eivät voi käsittää jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Ympäristö, kansanterveys ja elintarvikkeiden turvallisuus- valiokunta on Euroopan parlamentissa vastuuvaliokunta.

Kansallinen valmistelu

Puheenjohtajamaan kompromissiehdotuksesta valmisteltu U-jatkokirjelmä on käsitelty MFF-virkamiesjohtoryhmässä 5.10.2020.

Puheenjohtajamaan kompromissiehdotuksesta on keskusteltu jaostossa EU33 (kansanterveys) 25.9.2020.

Komission ehdotuksesta annettu E-kirje on käsitelty kirjallisessa menettelyssä EU-asioiden komitean alaisessa jaostossa EU33 (kansanterveys) 4.—5.6.2020 ja Monivuotisen rahoituskehyksen neuvotteluprosessia koordinoivassa MFF-virkamiesjohtoryhmässä 8.6.2020.

Ehdotuksesta laadittu E-kirje on käsitelty EU-ministerivaliokunnassa 12.6.2020.

EU:n terveysministerit keskustelivat ehdotuksesta epävirallisessa videokokouksessa 12.6.2020.

Ehdotuksen käsittely alkoi 2.6.2020 neuvoston kansanterveystyöryhmässä ja on jatkunut sen jälkeen kesä-heinäkuussa ja syyskuussa.

Eduskuntakäsittely

Eduskunnalle annettu on annettu asiasta 25.6.2020 U-kirjelmä U 26/2020 vp

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Komission ehdotuksella ei ole vaikutusta kansalliseen lainsäädäntöön tai Ahvenanmaan asemaan.

Taloudelliset vaikutukset

Heinäkuun EUCO:ssa saavutetun sovun mukaisesti kompromissiehdotuksessa esitetty määräraha ohjelman toteuttamiseen aikavälillä 1.1.2021-31.12.2027 olisi noin 1.670

miljardia euroa vuoden 2018 hinnoin ja se rahoitettaisiin kokonaisuudessaan EU:n monivuotisesta rahoituskehystä.

Työohjelmissa määritellään rahoituksen kohdentaminen ohjelman eri painopistealueille.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

Puheenjohtajamaan kompromissiehdotus 2.10.2020. 2020/0102 (COD)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Sarita Friman, STM, sarita.friman@stm.fi, p. 0295 163 349
Pasi Mustonen, UM/EUE, pasi.mustonen@formin.fi, p. +32 470 201256
Antti Hautaniemi, STM, antti.hautaniemi@stm.fi, p. 02951 63462
Pirjo Pietilä-Kainulainen, STM, pirjo.pietila-kainulainen@stm.fi. puh. 0295 163 677
Taru Koivisto, STM, taru.koivisto@stm.fi, p. 02951 63323
Ulla Närhi, STM, ulla.narhi@stm.fi p. 295 163 619
Merja Mustonen, STM, merja.mustonen@stm.fi, p. 0295 163 116

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Asiasanat	kansanterveys, koronavirukset, tartuntataudit, terveydenhuolto, terveydensuojelu, terveystieteet, kriisivalmius
Hoitaa	PLM, SM, STM, UM, VNK
Tiedoksi	EUE, LIIVI, LVM, MMM, OKM, OM, TEM, VM, VTV, YM
